



*Ty się w to miasto
urodził, toś ty nie obcy,
toś swój, tutejszy...*

**Materiały edukacyjne z zakresu
dziedzictwa kulturowego**



Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

„Ty się w to miasto urodził, toś ty nie obcy, toś swój, tutejszy...” – cykl lekcji o tolerancji i współistnieniu różnych grup religijnych

Grupa wiekowa: młodzież licealna, młodzież technikum (15–19).

Przedmiot lub przedmioty w przypadku scenariuszy interdyscyplinarnych:

język polski, wiedza o społeczeństwie, zajęcia z wychowawcą.

Czas: od 1 do 5 lekcji (w zależności od decyzji nauczyciela i grupy odbiorców).
Nauczyciel może wybrać tylko kilka elementów, aby zrealizować zagadnienie.

TREŚCI PROGRAMOWE

Język polski – nowa podstawa programowa:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces.
- Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
- Budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka.
- Rozpoznawanie obecnych w utworach literackich wartości uniwersalnych i narodowych;
- Umiejętność określenia ich roli i związku z problematyką utworu oraz znaczenia dla budowania własnego systemu wartości.

Język polski – „stara” podstawa programowa:

Wartości i wartościowanie. Uczeń:

- dostrzega związek języka z wartościami, rozumie, że język podlega wartościowaniu (np. język jasny, prosty, zrozumiały, obrazowy, piękny), jest narzędziem wartościowania, a także źródłem poznania wartości (utrwalonych w znaczeniach nazw wartości, takich jak: dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja);

Wiedza o społeczeństwie – nowa podstawa programowa:

Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:

- diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie lokalnym, państwowym, europejskim i globalnym oraz ocenia wybrane rozwiązania tych problemów i diagnozuje możliwość własnego wpływu na ich rozwiązanie;

Człowiek i społeczeństwo. Uczeń:

- odróżnia tolerancję od akceptacji;
- wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych”;
- rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwstawiania się tym zjawiskom.

CELE OPERACYJNE LEKCJI

Po lekcji uczeń:

- wskazuje, że Polska w przeszłości była miejscem współistnienia wielu kultur, religii i wyznań,
- wie, czym jest tolerancja,
- wskazuje przyczyny zachowań wykluczających, np. antysemityzmu,
- uświadamia sobie, że człowiek jest jednostką społeczną zależną od opinii grupy,
- wskazuje, że postawa człowieka zmienia się w zależności od wielu aspektów,
- umie dyskutować o narodzinach zła,
- zna dzieła literackie i muzyczne związane z tematyką tolerancji, antysemityzmu, asymilacji,
- umie dyskutować na temat zachowań ludzkich.

METODY NAUCZANIA

- pogadanka heurystyczna,
- metoda gier i zabaw,
- metoda projektu,
- przekład intersemiotyczny,
- praca z tekstem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE Z UWZGLĘDNIENIEM POMOCY MULTIMEDIALNYCH

Na przykład: gry dydaktyczne, prezentacje, filmy, animacje, podkasty i inne wspierające realizację treści zawartych w scenariuszu.

Wszystkie materiały znajdują się na padlecie pod adresem:

<https://padlet.com/RafalMazur/kdbnq3s3qssbs3h7>

FORMY PRACY

- indywidualna,
- zbiorowa.

PRZYGOTOWANIE DO LEKCJI

Lekcja może być przeprowadzona on- i off-line.

Nauczyciel:

- przeczytanie noweli Marii Konopnickiej *Mendel Gdański*,
- obejrzenie i przeczytanie informacji związanych z eksperymentami społecznymi,
- zwiedzanie lub wizyta on-line na Powązkach,
- zaznajomienie się z kulturą judaistyczną,
- dostęp do laptopa, projektora.

Uczeń:

- przeczytanie noweli M. Konopnickiej *Mendel Gdański*,
- dostęp do Internetu.

PRZYGOTOWANIE DO LEKCJI

1. Nauczyciel wysyła uczniom link do padletu, gdzie znajdują się materiały potrzebne do lekcji lub cyklu zajęć: [Lekcja](#)
2. Nauczyciel pyta uczniów, czego można dowiedzieć się, odwiedzając cmentarze?
3. Nauczyciel informuje, że jednym z najbardziej ciekawych i ważnych miejsc dla Polaków jest zespół cmentarzy wyznaniowym na warszawskich Powązkach. Ta nekropolia pokazuje, jak wiele kultur współistniało kiedyś obok siebie, akceptując się wzajemnie i wspólnie walcząc o ważne dla całego społeczeństwa cele. [Powązki](#)

4. Nauczyciel dzieli uczniów na sześć grup. Każdej z nich przekazuje zadanie mające na celu zbadanie jednego z cmentarzy wyznaniowych, a następnie wypełnienie tabelki. [Dokument 1 - Powązki](#)
5. Nauczyciel kończy to zadanie wskazaniem, że Polska była kiedyś krajem otwartym i tolerancyjnym, a co za tym idzie bogatym kulturowo.
6. Nauczyciel pyta uczniów, która z tych grup wyznaniowych miała największy wpływ na polską kulturę?
7. Nauczyciel prosi o wypisanie skojarzeń ze słowem: Żyd. Dzięki temu powstaje mapa myśli wskazująca na to, że ta grupa wyznaniowa bardzo często kojarzona jest z odrębnością i innością, a co za tym idzie tajemniczością. [Skojarzenia - Żyd](#)
8. Nauczyciel przeprowadza quiz związany z wiedzą o kulturze judaistycznej. [Quiz - judaizm](#)
9. Nauczyciel interpretuje wyniki quizu.
10. Nauczyciel przechodzi do części lekcji związanej z omówieniem noweli M. Kopnickiej. W trakcie tego etapu zwraca uwagę na dwa elementy: różne postawy Polaków wobec Żydów oraz obraz antysemityzmu.
11. Uczniowie samodzielnie lub w grupach wypełniają dokument, w którym badają rozmowę zegarmistrza z Mendlem. Uczniowie zauważają, jakie argumenty przedstawiają obaj bohaterowie i jak uzasadniają swoje poglądy. [Zegarmistrz vs Mendel](#)
12. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję o obrazie tolerancji we współczesności. Aby zachęcić uczniów do rozmowy włącza piosenkę zespołu Myslowitz pt. Polowanie na wielbłąda. Prosi o jej omówienie i wskazanie, czy jest ona jeszcze aktualna, czy też stanowi tylko wyraz artystycznej kreacji świata. [Polowanie na wielbłąda](#)
13. Nauczyciel pyta uczniów, skąd według nich bierze się zło.
14. Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy i prosi o zbadanie podanych eksperymentów społecznych. [Eksperymenty społeczne](#)
15. Uczniowie po obejrzeniu filmików oraz przeczytaniu informacji, wypełniają tabelkę i formułują wnioski (oceniają również zasadność przeprowadzania takich eksperymentów). Zauważają, że człowiek jest zależny od innych, podlega presji społecznej oraz posiada w sobie zalążek zła, który w określonych okolicznościach może być aktywowany.
16. Nauczyciel pyta w jaki sposób można pracować nad tolerancją.
17. Nauczyciel podsumowuje lekcję lub cykl zajęć i zadaje zadanie domowe.

PRACA DOMOWA

Zadania domowe (pierwsze obowiązkowe, bo wprowadza do omawiania wiersza Adama Asnyka *Do młodych*, **drugie do wyboru, dla chętnych uczniów**).

1. Uczniowie wybierają sobie jedną z subkultur, badają jej historię oraz elementy wyróżniające (ubiór, muzykę, symbole). Następnie przebijają się za przedstawiciela wybranej przez siebie grupy i opowiadają o niej w klasie lub w nagrany filmiku. [Przykład zadania - subkultury](#)
2. Obejrzyj film *Duże zwierzę* w reż. J. Stuhra i porównaj postawy bohaterów z zachowaniem postaci z *Mendla Gdańskiego*.